

MUZEUL
NAȚIONAL AL
AGRICULTURII

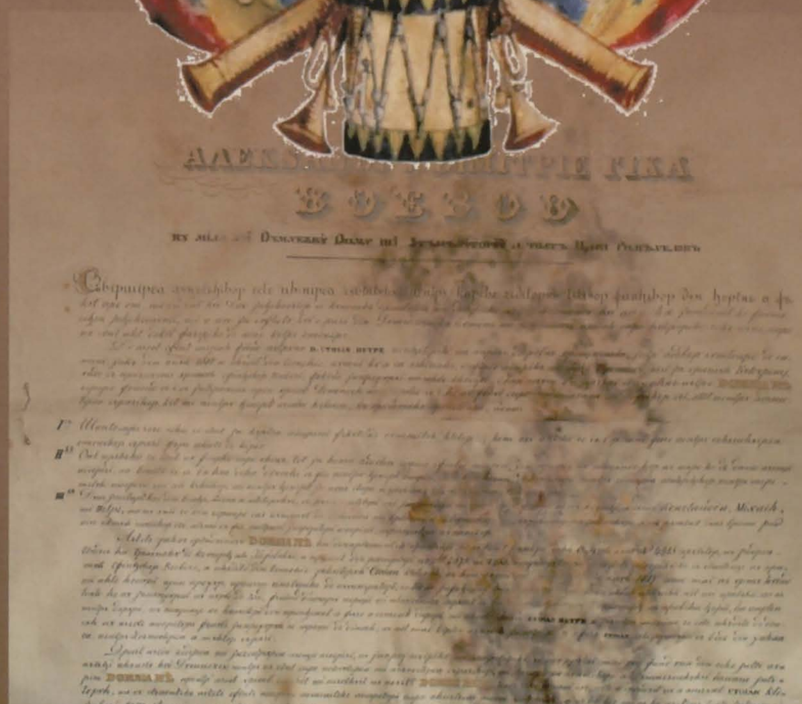
CONSILIUL
JUDEȚEAN
IALOMIȚA

MANUS~SCRIPTUM

MANUSCRISE DIN COLECŢIA MUZEULUI NAŢIONAL AL AGRICULTURII

februarie - martie 2023

Catalog expoziţie MANU- SCRIPTUM, M.N.A. februarie - martie 2023
Coperta 1- Iluminare cu elemente din stemele Moldovei şi Ţării Româneşti, Detaliu.
Document pe pergament, sec. al XIX-lea, nr. inv. F.S.327/1493
Coperta 4- Document datat 1896, nr. inv. F.S.1506/4257 (fragment)
DTP: Andreea Panait
Tipărit la CASECOM S.R.L. Slobozia

Expoziţia *MANUS-SCRIPTUM. Manuscrise din colecţia Muzeului Naţional al Agriculturii* îşi trage seva din lumea mai puţin văzută a obiectelor care fac parte din patrimoniul muzeului, documente unice (scrisori, jurnale, documente financiare, procese-verbale, testamente, diplome, acte de proprietate, hărţi etc.) scrise pe hârtie şi pergament, care păstrează vii procesele gândirii şi creativității umane şi oferă o perspectivă asupra fiecărui aspect al istoriei acestei ţări. Indiferent dacă autorii acestor manuscrise au fost oameni de seamă sau oameni obişnuiţi, ei au creat materiale pe care cercetătorii le folosesc astăzi pentru a studia istoria socială, agrară, politică, culturală a României. Un document poate rămâne pe veci închis, cu toate peceţile sale sau poate să reveleze secretul conţinutului său într-o anumită zonă a activității umane, într-o anumită epocă. Consemnând nume, ani, acţiuni, documentele pot fi piatră de temelie sau poartă, fereastră, fântână, oglindă, jurnal intim sau text sacru. Documentul este un obiect al cărui sens se află dincolo de statusul său obiectual, chiar de însăşi grafia textului (cu toate că aceasta, alături de sigilii are aproape întotdeauna valenţe artistice).

În sine, documentul poate fi considerat un loc de trecere, un obiect necesar în măsura în care face posibilă comunicarea unui sens şi depozitarea unei garanţii a adevărului, oricând verificabil.

Expoziţia *MANUS-SCRIPTUM. Manuscrise din colecţia Muzeului Naţional al Agriculturii*, coordonată de muzeograful Andreea PANAIT, este o fereastră valoroasă către trecut, oferind acces publicului la aceste comori, care ne ajută să învăţăm mai multe despre ceea ce a fost, pentru că această moştenire documentară păstrează de fapt memoria unui popor şi indiferent de materialul sau formatul său, moştenirea documentară riscă în mod constant să fie distrusă şi să dispară. Sperăm ca aceste manuscrise supravieţuitoare să continue să spună poveşti, să ne inspire şi să fascineze.

Manager Muzeul Naţional al Agriculturii,
Prof. dr. Gheorghe PETRE

MANUS SCRIPTUM

Încă de la începuturile istoriei, scrierea a fost în relaţie cu agricultura. Acte contabile, acte de proprietate emise de forurile înalte ale statului au circulat şi au fost păstrate.

Acte de danie, de atestare, doveditoare de proprietate, brevete, diplome, certificate de atestare a meseriei, a naţionalităţii sau de atestare a studiilor, bonuri de înzestrare a armatei, sunt câteva din tipurile de documentele cu scriere chirilică sau alfabet latin care îmbogăţesc patrimoniul muzeului. Pe lângă acestea există documente de confirmare a unei proprietăţii, de corespondenţă sau legate de negustorie care sunt scrise în limbile slavonă, bulgară, latină sau arabă.

Numărul total al documentelor manuscris din patrimoniul Muzeului Naţional al Agriculturii se ridică la circa 5000 de exemplare.

O altă tipologie a acestora se distinge prin suport: pergament sau papetar. Ca elemente distinctive găsim: iluminarea, timbru sec, sigilarea cu ceară şi filigranarea suportului papetar. Cernelurile şi tuşurile variază într-o paletă de culori de sepia, roşu, negru, verde şi chiar auriu.

Iluminarea (pictarea documentului) este prezentă pe un singur document pe pergament şi reprezintă stemele Ţării Româneşti şi Moldovei reprezentate în uniune. A fost emis pentru atestarea unei ctitorii a negustorului Stoian.

Filigranele (mărcile morilor producătoare de hârtie) ne indică provenienţa suportului papetar. Astfel găsim mărcile morilor din Sibiu şi Braşov (Kronstadt), iar spre sfârşitul secolului al XIX-lea (cca. 1880) găsim filigran cu stema noului Regat al României, care cuprindea în câmpul scutului heraldic, stemele majorităţii regiunilor româneşti de astăzi.

Perioada de dare în uz a documentelor începe cu anul 1458 şi merge până în secolul al XX-lea. Majoritare sunt documentele din secolul al XIX-lea.

Expoziţia Manus Scriptum vine în ajutorul celor care vor să studieze istoria şi documentele şi are ca scop, prezentarea rezultatelor cercetărilor specifice din cadrul Muzeului Naţional al Agriculturii. Se doreşte o viitoare conlucrare la nivel naţional cu deţinătorii de documente. Astăzi, în realitatea cultural-europeană se simte nevoia unei sistematizări, a unei baze de date care să cuprindă documentele traduse şi imaginea lor cu copyright-ul de rigoare.

Muzeograf Andreea Panait

Manuscrisul conţine facturi, însemnări din călătoriile negustoreşti, conţinuturi în copie ale zapiselor de închiriere ale unor proprietăţi, numele chiriaşilor de case şi ale prăvăliilor donate către biserica ctitorită de Stoian pe Uliţa Târgovişte din Bucureşti, existentă şi astăzi pe Calea Griviţei . Înscrisul se încadrează între anii 1824-1844. Caietul, de 28 de centimetri lungime, 22 cm lăţime şi 3,5 centimetri grosime, are coperţi îmbrăcate în piele şi încuietori din şnururi din piele. Pe coperta din faţă prezintă o inimă din hârtie, lipită, cu scris chirilic pe suprafaţa ei, iar pe coperta 2 prezintă un buzunar de hârtie tip plic. Colile nu prezintă filigran de hârtie. Conţine 83 de pagini, din care 43 sunt cu manuscris în limba română şi bulgară cu alfabet chirilic.

Boier şi negustor, membru al breslei Băcanilor, din Ţara Românească, Bucureşti, activ încă de dinainte de 1818 şi care plătea cu sfinţenie cotizaţia de breaslă, între anii 1838-1840, după cum se observă din însemnările din catastif, chir Petru Stoian Steneşti este un comerciant care a ştiut să exploateze cererile de marfă exotică şi a făcut comerţ cu mărfuri aduse pe diferite căi în şi din puncte comerciale şi mari porturi ale lumii şi care deţinea proprietăţi în Bucureştiul din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Negustorul, ai cărui descendenţi au deţinut Ferma Perieţi, făcea comerţ în Ţarigrad - actualul Istanbul, Varna - oraş din Bulgaria de astăzi - şi Braşov - oraş comercial, aflat la mijlocul secolului al XIX-lea sub stăpânire Austro-Ungară.
În acest catastif, cu manuscris chirilic românesc şi bulgar, găsim informaţii preţioase despre cererea de marfă exotică, aici înţelegându-se produse fabricate în altă ţară, a bucureştenilor.

Aducea marfă cumpărată din Ţarigrad sau Constandinopolskoi - denumiri vechi ale actualului Istanbul - în principal din Port; Bucureşti, Uliţa Târgovişte - chiliile de la biserica Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil; Hanul Zanfir/Hanul Zanfirei - Bucureşti, Braşov – Principatul Transilvaniei; Varna – Bulgaria. O trecea prin puncte de trecere ca: Schele Parasâte/Schelele Părăsite şi Capu Parasâ/Capul Părăsit - localităţi de lângă Varna din Bulgaria - locuri pe lângă Port, puncte de trecere/vămi.

Ca orice comerciant care se respectă, Stoian comanda tipul şi cantitatea de marfă în funcţie de cerere, pe care o transporta cu corabia pe mare şi pe Dunăre sau pe uscat, cu ajutorul carelor.

Marfa era de tip alimentar, nealimentar sau farmaceutic. Astfel, găsim interesante denumiri de mărfuri pe care le voi enumera mai jos, în mod cât mai autentic.

Ca mărfuri alimentare găsim: o sumedenie de feluri stafide - de tip Croşmea roşii, de tip Croşmea mai bune, negre Focea, secherde Xis sau Cuşuzum, maia/drojdie, chimion; anason; scorţişoară; cuişoare; inibahar/enibahar; gogoşi de fistic/fistic în coajă, coconari/seminţele comestibile ale unui conifer, seminţe de pin, icre negre, zahăr mărunt, zahăr franţuzesc căpăţâni mici, zahăr marcat cu un romb pe el, zahăr franţuzesc căpăţâni normale, zmochine /smochine talanule, migdale curăţate, rahat Lokum; piper, măsline trilea, undelemn de burduf, undelemn de Selo/posibil Cio, cavea/cafea de mijloc sau mai proastă, orez la chil/kilogram.

Din seria de mărfuri de tip farmaceutic găsim: saparila/rădăcina unei plante agăţătoare originare din Mexic, şar verde /arsenic, sinimic/siminic - plantă cu flori galbene, care rămâne la fel după uscare, berliner blau/ culoarea Albastru de Berlin, zingibil/ghimbir, sabur/aloe, floare de pucioasă.

Din seria de mărfuri nealimentare erau la mare căutare: piatra acră praf, măruntă sau mare, piatră festic/piatră de culoarea verde fistic, oţel, buret gros şi subţire/material din mătase din care se confecţionau vechile haine, sticle de cerneală, cositor englezesc, cerneală uscată, tibişir/cretă, zărdiceaf /plantă din care se scotea vopseaua galbenă, tămâe/tămâie, sacâz dulce, hârtie poleită, hârtie vărgită - posibil cu liniile mărcii morii care confecţiona hârtia, un fel de filigranare, 50 topuri cu hârtie *leon*/emblema fabricii de hârtie, scripeţi şi suvelniţe/suveici de cimişir pentru războiul de ţesut, un glob de aramă, un lighean şi un ibric, o ţicvea/ticnea - putină din aramă pentru tăbăcit piei, perdeale/perdele de pâslă, nafele/blănuri de vulpe, tămâe/tămâie, bumbac de Casaba/Kasaba.

Pe lângă acestea găsim chiar o marfă în cantitate mică, deci mai rară, şi mai scumpă, cum ar fi: un număr de 3 tetravanghelii/tetraevangheliare - cărţi religioase „în greceaşte", 72 de perechi de ciorapi Patiniotica, ol de alămuri/oale de aramă, ol de tuci bune/oale de tuci bune, tacâmuri de tuci bune, şailici pentru dulgheri de cumpănă, tasuri de tuci galbene, tasuri de aramă adânci, brâu de pambriu chirtivăsniu, dughinici mari şi mici turiace, tisteale/coli de scris cu ghiocei, 5 perechi de ciorapi LK5, ciorapi de bumbac în cutie, 4 perechi de ciorapi de lână „slobozi" în cutie, chiamvalul/clopot.

Marfa trebuia cumpărată direct de la corăbiile venite în port. În cazul acesta erau corăbiile englezeşti care, din păcate, nu aduseseră marfa căutată. În această situaţie cei trimişi au fost nevoiţi să cumpere de la alţi comercianţi, preţul fiind mult mai ridicat.

Multe dintre tipurile de marfă enumerate ajungeau să fie cumpărate în Târgul din Braşov, la 1825, cu sume de bani, preţuri pe care le aflăm de la cei trimişi de neguţător în Transilvania şi care sunt notate în catastif. Astfel, aflăm că măslinele costau 44 de parale, stafidele de diferite calităţi erau cotate între 36 de parale şi 3 lei, smochinele la cutie - 45 parale, cele *talanule* -7 lei, tămâia era 6,30 lei, piperul - 4,35 lei, cuişoarele - 24 de lei, icrele negre - 4,12 lei, sacâzul dulce - 20 de lei, untdelemnul - 2,40 lei, cerneala uscată - 9 lei, cafeaua varia între 5,30 şi 6 lei, în funcţie de calitate, saburul/aloe - 8 lei, iar orezul, care "acum să aflã la chile", era 14 lei.

După cumpărarea mărfii, era obligatoriu să plăteşti diferite taxe de împachetare, cărăuşie, vamă şi altele.

Un fapt ştiut deja este că în Ţările Române, chiar până spre sfârşitul secolului al XIX-lea, au circulat şi respectiv au fost acceptate monede din diferite ţări, unele fiind mai apreciate decât altele. Stoian, boier şi negustor, deţinător de clădiri pe care le închiria şi comerciant de mărfuri exotice, foloseşte cu îndemânare o multitudine de tipuri de monede şi subdiviziuni ale lor, în circulaţie pe piaţa monetară de la acea vreme. Dintre acestea identificăm: groşi, lei şi parale, taleri, icusari noi, rubli, diricle, dodecari.

Multitudinea de informaţii descoperite în acest catastif ne ghidează în completarea consistentă a istoriei vieţii de zi cu zi a locuitorilor din Ţara Românească şi nu numai, în prima jumătate a secolul al XIX-lea.

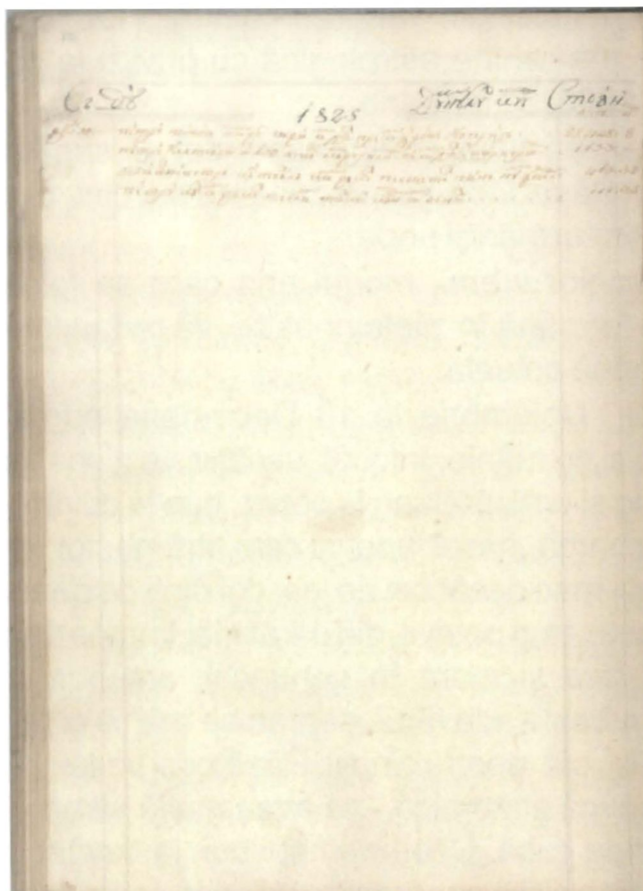
Pe lângă lista unor cumpărături şi cheltuieli din Ţarigrad - actualul Istanbul - şi Braşov, prin traducere, am descoperit o previziune astrologică cu privire la copilul născut sub semnul Săgetătorului, datată 1826, 31 ianuarie.

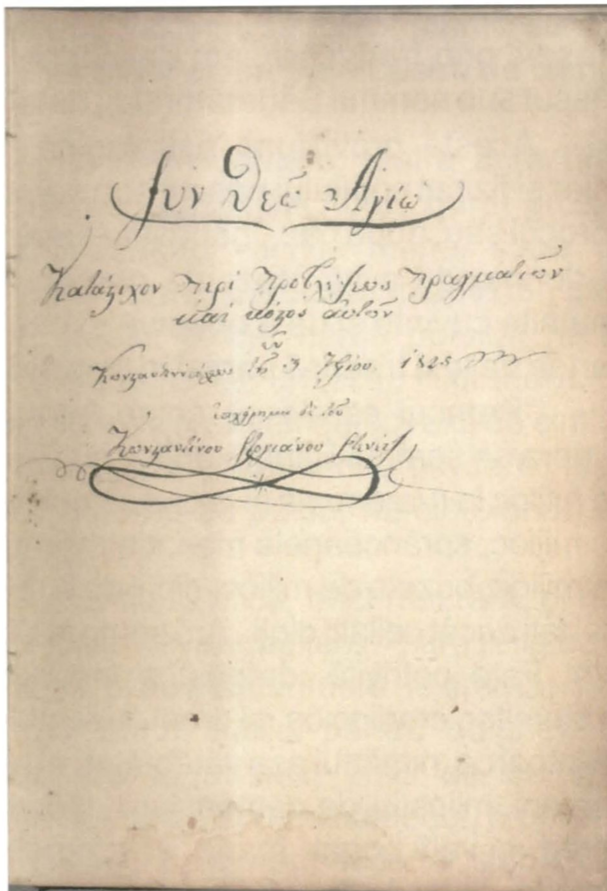
Acestă previziune astrologică prezintă tipul comportamental şi sănătatea, chiar şi fizicul copilului născut sub semnul Săgetătorului, prezentând succint, pe luni, norocul sau, după caz, "năpăştile" care îl vor urmări şi unde.

În dorinţa de a vă prezenta parfumul acelor vremi, modul prin care se foloseau anumite cuvinte şi de a observa evoluţia lor până în zilele noastre, vă redau integral partea de text tradusă parţial în limba română actuală:

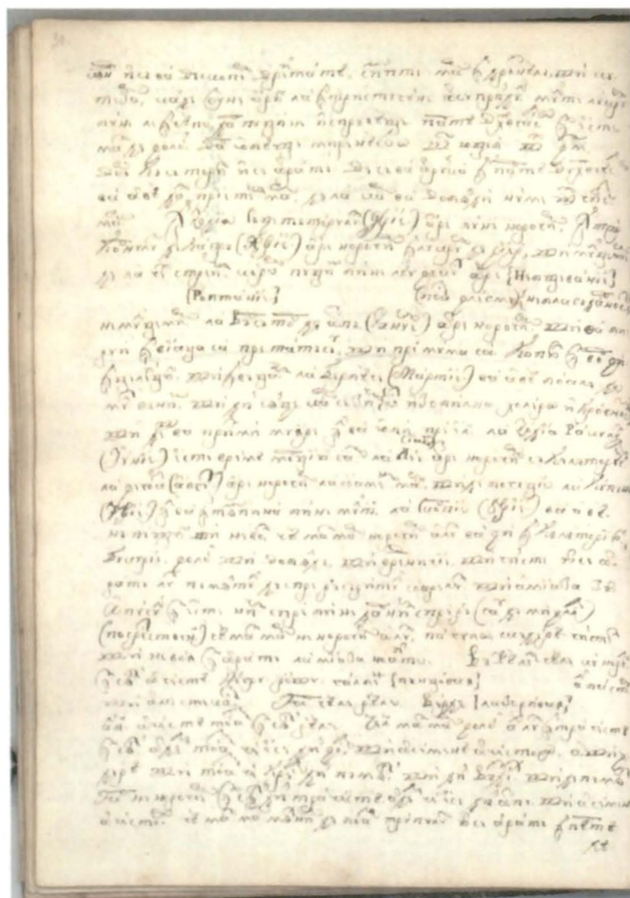
"Pruncul carele să naşte între 12 Noiembrie la 13 Decembrie primeaşte asupra sa semnul Săgetătorului, cu venin şi cu mânie, înfocat, uscăţiv, voinicos, prunc de mijloc la rumeneală şi la cap. Părul lung şi urât, prelung la obraz, bun la cuvânt ochi de mijloc, sprânceanele mari, de mijloc la barbă, nasul lung, şi cam strâmb, tot chipul de mijloc, buzele de mijloc, dinţii de sus mai mari decât cei de jos, doi dinţi de deasupra mai laţi decât ceilalţi dinţi. Are semn la degete, trup potrivit, din dărât mai frumos decât în faţă. Faţa potrivită, drăgăstos încoace, tare şi mare în genunchi, om bun. Va fi mulţemitor, credincios şi drept. Mai mult iubeşte adevărul, degrab se mânie şi degrab să întoarce, nimănui aşa vătămător nu este, cât pentru sineşi. Râzător şi vesel pentru oameni, milostiv, de oameni iubit, blând, inimă statornică, va avea multă stimă de la norod şi va fi bogat foarte şi întemeitor de casă. Către oameni bun la cuvânt, bun sfătuitor, iubit de cei străini şi nu i să va arăta nici o nenorocire. Va avea semn la unghii şi la genuchi, mai întâi este şi fricos şi când i să va descoperi dreptatea, simte mare îndrăzneală, şi cutezare. Cade uneori la întristăciune asuprindu-l. Multe lucruri bune le începe, dar puţine isprăveşte. Partea duhovnicească îi este mai de folos, dar iubeaşte mireneasca şi iubeşte şi femeia. Două căsătorii i să arată. De să va arunca în partea duhovnicească va avea doi prieteni mari de la care va dobândi nume şi cinste mare. În Zodia Săgetătorului are bună norocire, în a Cornului de Capră are norocire în lucruri fier şi mulţemire de la cei străini cărora puţin bine le-au făcut, are nemulţumire la Vărsător de Apă. Are norocire şi va birui în viaţa sa pre tată-său şi pre muma sa. Copiii îi vor fi înţelepţi şi învăţaţi. La Berbeace va avea boală de mult venin şi din sânge care să zice izobilna holera şi crovnosiu şi de-şi va primi muiere, îl va iubi pre el. La Zodia Racului este vremea morţii sale. La Leu are norocire să călătorească, la fecioară are norocire la oameni mari şi de bogăţie, la Cumpănă (Balanţă) îl va întâmpina bine mult, la Scorpie (Scorpion) va avea năpăşti şi nevoi. Cea mai mare norocire a lui va fi în călătorii. Bucurie, folos şi dobândă şi vrednicie şi cinste i să arată lui de pământul despre răsăritul soarelui. Şi amiazăzi, apusul îi este nici spre bine dar nici spre rău (sau de mijloc). Cea mai mare nenorocire a lui: paguba, scăderea cinstei şi nevoia îi arată la miazănoapte. Cele cu noroc îi sunt acestea: negru, roşu, galben, albastru şi amestecat. Iar ceale rele: verde, alb, acestea toate îi sunt *reale*/rele. Cel mai mare folos al lui într-acestea îi sunt altele toate ce iese din jos şi asemenea acestora, aşijderea, şi toate ce cresc din pământ şi din văzduh şi de pământ iar nenorocire îi sunt dintr-acestea altele ce iese din apă şi asemenea acestora cea mai mare mâhnire de boala trupului i să arată în partea de stânga împrejurul la ficaţi şi la gât, rare boale i să vor întâmpla, şi când va veni în cea mai bună norocire a lui, atuncea va muri. De va trece peste 28 de ani, va trăi până la 80.

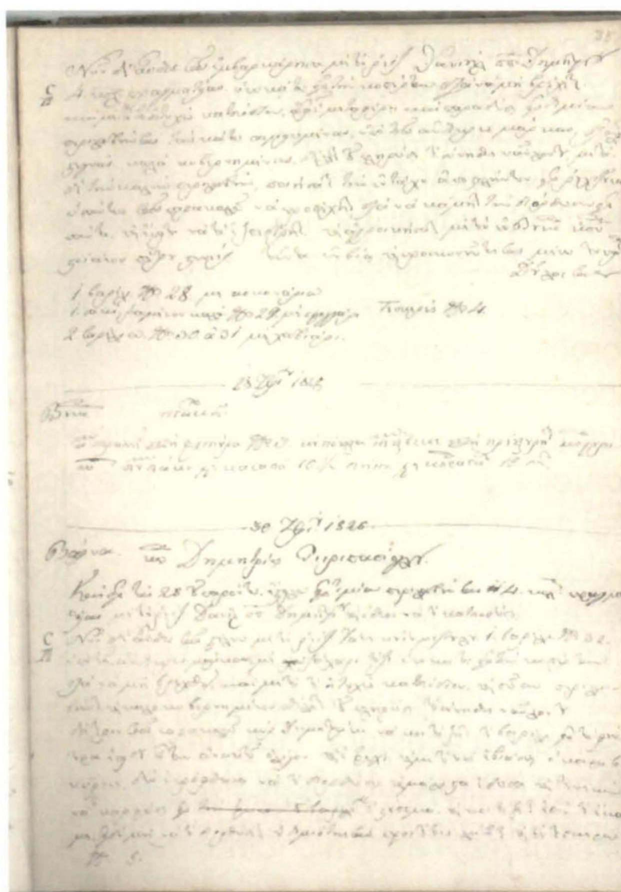
1826, Ianuarie 31. Bucureşti"

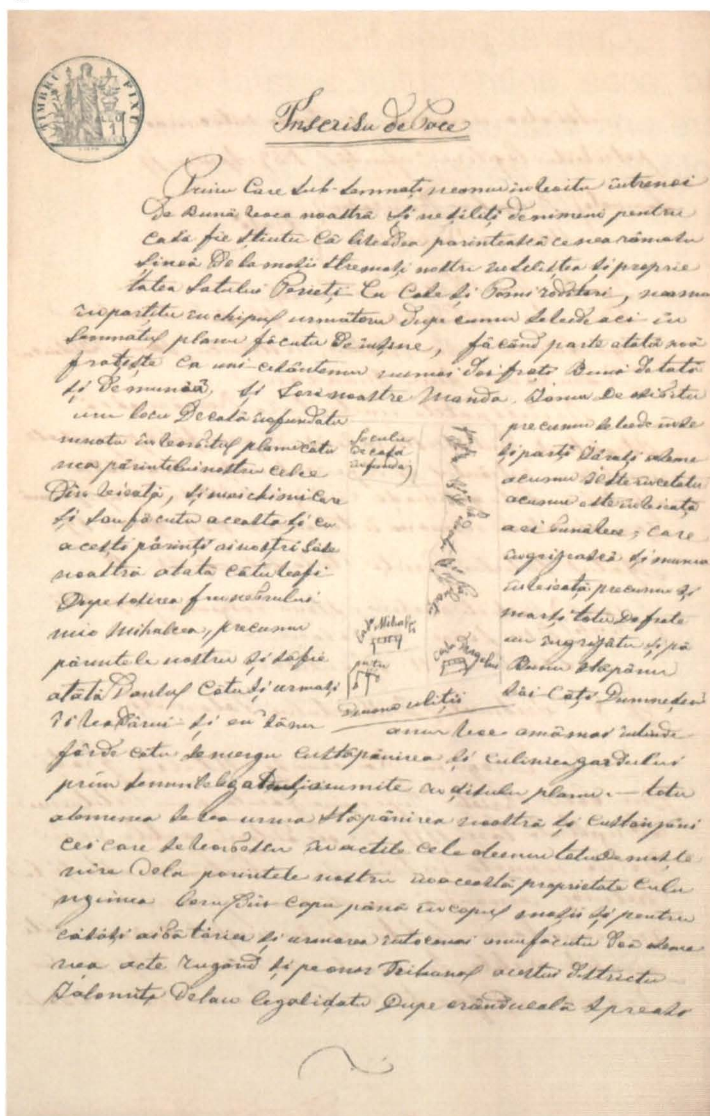
Catastiful Negustorului Stoian.
Patrimoniul Muzeului Naţional al Agriculturii. Detalii. F.S.4371, filele 80, 1, 30, 35.

„ÎNSCRISU DE PACE”

Documentul este o copie legală de tip manuscris cu înscris latin, o convenţie oficială prin care doi semnatari, fraţi, stabilesc în mod amiabil şi legal împărţirea locurilor de casă şi livada părintească. Cu această ocazie stabilesc că unul dintre ei –probabil cel mai tânăr - să îngrijească pe mama lor pe timpul vieţii şi de obiceiurile de după decesul acesteia. Pentru acest fapt stabilesc de comun acord şi nesiliţi de nimeni, „ne-am învoit între noi de bună voia noastră şi nesiliţi de nimeni”, ca livada şi proprietatea din satul Perieţi „cu case şi pomi roditori” să o împartă după un plan conceput de ei. Asigură surorii lor Manda un loc de casă iar o bună parte din pământurile enumerate mai sus îi revin fratelui Mihalcea care va avea grijă de mamă. Această învoială privind împărţirea pământurilor, prin stipulările conţinute, ţine loc de act de proprietate: „să fie bun stăpân, atât dânsul cât şi urmaşii săi câţi Dumnezeu îi va dărui” – proprietatea nu este doar pe perioada vieţii, ci aparţine şi urmaşilor; „Şi eu să nu am voie a mă mai întinde făr de cât de merg cu stăpânirea şi cu linia gardului prin semnele legate şi numite în zisul plan” – stabilirea hotarelor este fermă şi clară, fiind însoţită de un plan rudimentar dar trasat strict, menţionând puncte ştiute de către semnatari şi „se va urma stăpânirea noastră şi cu stânjenii cei care se vorbesc în actele ce le avem tot de moştenire de la părintele nostru în această proprietate, cu lungimea lor din cap până în capul moşiei” - se aminteşte restul actelor de moştenire pentru o mai bună confirmare a convenţiei.

Inscrisu de Pace

Documentul este redactat în două exemplare câte unul pentru fiecare frate în parte şi este legalizat la tribunal: „pentru ca să-şi aibă tăria şi urmarea întocmai am făcut două asemenea acte rugând şi pe onorabilul Tribunal al acestui district Ialomiţa”.

Semnatarii sunt: fraţii Drăgulin Raducanu şi Mihalcea Rădulescu, precum şi martorii: Ioniţă Dinu fiul al lui Nedelcu, Negu Andrei, Nae Năstase Postelnicu, Stanu Postelnicu, Răducanu fiu Răducanu.

Datarea acestui document este consemnată ca fiind 6 august 1859. Documentul este adeverit cu sigiliu sătesc de Sfatul Popular Perieţi, Plasa Ialomiţa şi de Tribunalul Districtului Ialomiţa care întăreşte convenţia dintre cei doi fraţi Dragu Raducanu şi Mihalcea Radulescu prin confirmarea făcută de „muma lor Safta”.

„Bunul meu amic şi frate,
Iartă-mă că te fac să suferi astfel încât să ai dreptul a te plânge atât de amar de conduita-mi ţie atât de bun, atât de generos n-ar trebui ca să-ţi fi recreat nişte dureri şi decepţiuni atât de crude! Da amicul meu, gândindu-mă continuu la faptele tale, şi la conduita mea văd cât sunt de pigmeu/mic pe lângă tine! Dacă ţi-am greşit şi poate-ţi greşesc continuu iartă-mă. Tu atât de mărinimos nu poţi face şi acest sacrificiu?"

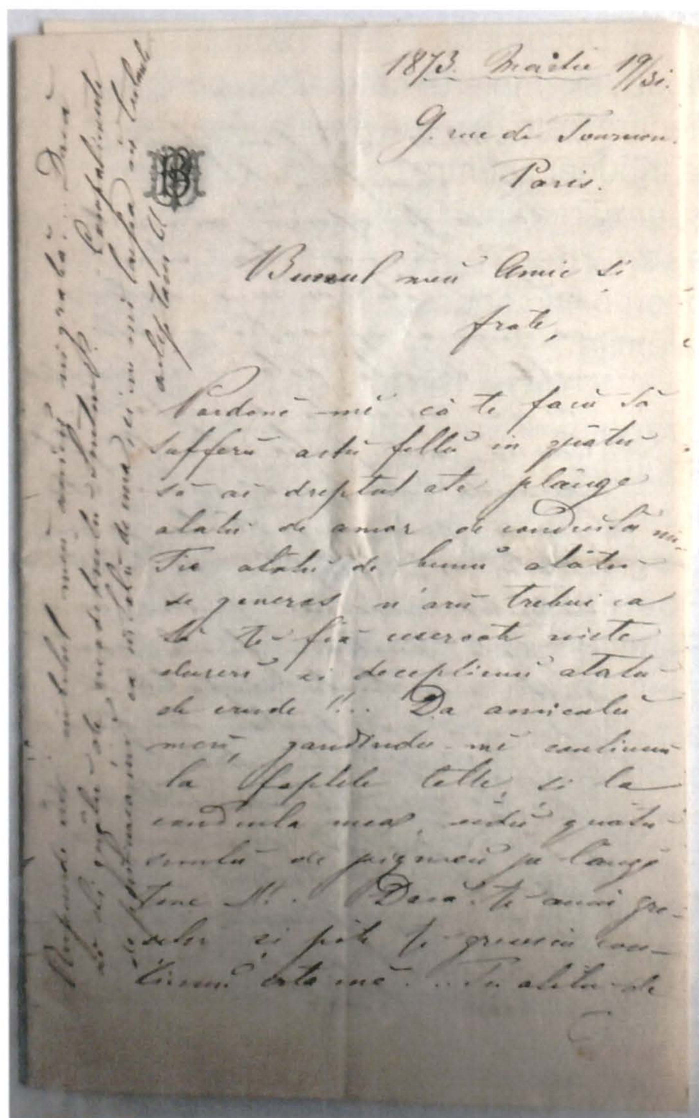
Este începutul unei scrisori semnată Mişu/Mihai Poenaru către un apropiat care se ocupa de afacerile familiei, datată în 19/31 martei 1873, G. Rue de Touruon, Paris.

Inedit la această epistolă este faptul că manuscrisul este în chirilică dar cuvintele sunt din perioada „fraţuzismelor", perioadă cunoscută în istoria românească prin influenţa, în limba vorbită şi scrisă, a unor terminaţii preluate din limba franceză –bine prezentată de Vasile Alecsandri în faimoasa piesă „Chiriţa în Provincie".

Scrisoare are 4 pagini în format A5, are o grafie foarte frumoasă, demnă de orele de caligrafie făcute de studentul în cauză. Pe 3 pagini din totalul lor, conţine o elogiere a destinatarului care, aflăm la final, că trebuie să mai contribuie cu o sumă de bani pentru bunul mers al studiilor:

„Cum ar putea fi altfel când văd acea animă/suflet a ta/al tău care prin imaculata generozitate se luptă contra valorilor mizeriei pentru ca să poată proteja fiinţe care însă nu sunt capabile de a da nici o probă de devotament sau sacrificii?

Sunt şi eu în numărul acelora ce ai să-i protejezi ca pe un părinte şi care trăiesc cu amorul şi cu speranţa ta, sunt şi eu unul din aceia ce acum nu a făcut nimic pentru tine de cât a te iubi. Mă văd cât de mult îmi trebuie nu ca să te egalez dar cel puţin ca să mă fac demn de iubirea ta şi cu toate acestea acum nu fac nimic!"(...) „Cei 300 franci acum nu i-am primit, crezi că mâine-i voi primi? Nici nu-ţi mai amintesc rugăciunea mea pentru restul, deoarece tu în bunătatea ta, e ştiut bine, nu uiţi nimic!"

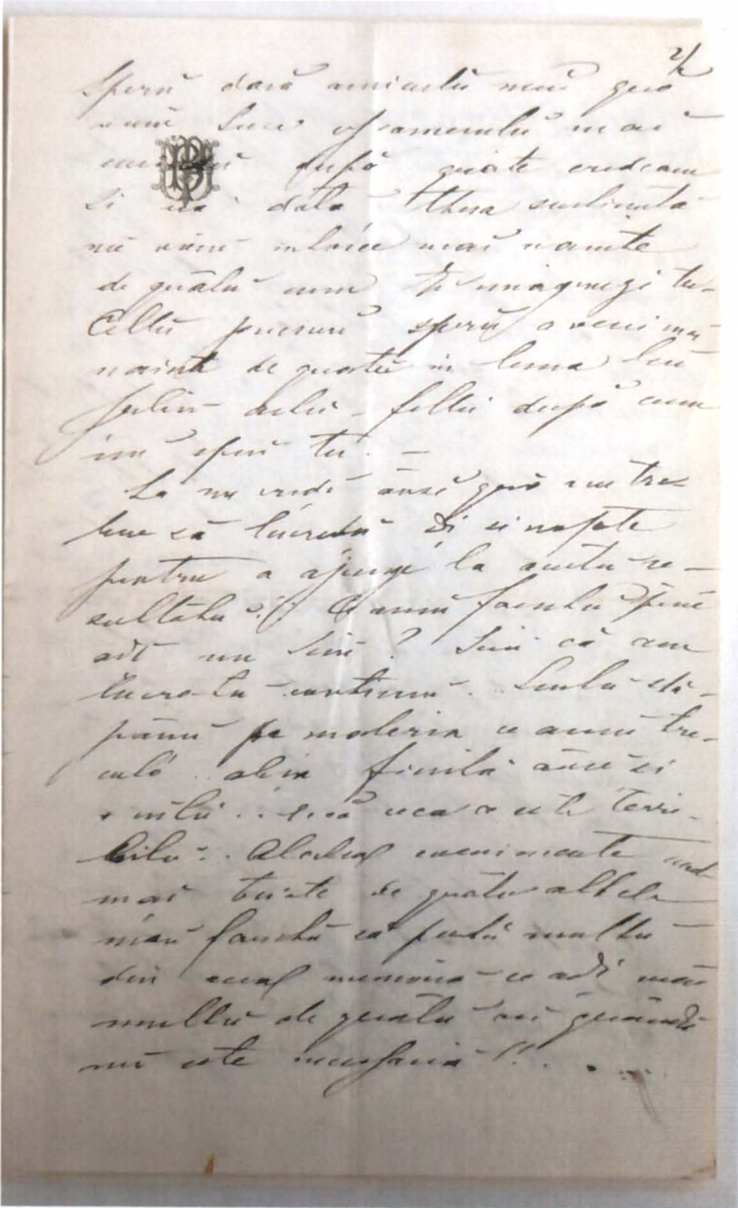

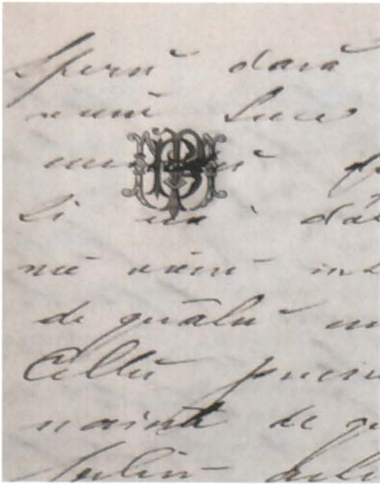
Fără a folosi cuvinte care puteau afecta bunul mers al cererilor sale, prezintă

picarea unui examen dificil cât şi lipsa de unei stări necesare acumulării cunoştinţelor necesare pentru examenele viitoare: *„Aş minţi când în curând ţi-aş spune că voi termina... Oricum ar fi aici, bunul meu amic, cred că interdicţia nu va fi altfel precum tu ţi-o imaginezi. Sunt câteva zile când ţineam ca examenul acela atât de dificil să-l trec atât de briliant ca celălalt. Astăzi, acum, nu mai este la fel! Când te văd atât de zbuciumat, când te văd singur, fără ajutorul cel mai mic, luptându-te pentru ca să ne dai mie şi fraţilor mei toată averea şi amorul tău, nu mai pot sta indiferent, orice centime de amor propriu ce mă mai întina acum a dispărut. Fie oricum va fi, orice, ca să mă întorc mai iute în terra mea iubită/pământul meu iubit, să te îmbrăţişez pe tine şi pe puţinii ce-mi sunteţi atât de dragi şi apoi la lucru, la lucru... Golul este mare... Numai o perseverenţă ar putea să împace puţin trecutul şi prezentul!" „Să nu crezi, acum, că nu trebuie să lucrez zi şi noapte pentru a ajunge la acest rezultat. Ce am făcut până azi nu ştiu. Ştiu că am lucrat continuu. Sunt stăpân pe materia ce am trecut-o, abia terminată acum şi sunt mai puţin pe cea viitoare...iată ceea ce este teribil! Atâtea evenimente, unele mai triste de cât altele, m-au făcut să pierd mult din acea memorie ce azi mai mult de cât oricând îmi este necesară! Orice îmi vei spune tu, nu poate fi decât astfel! Şi azi, chiar acum, când mă gândesc că fraţii mei poate sunt pe drumuri lipsiţi de orice existenţă, cum vrei tu ca cugetarea mea să se concentreze în studiu?"*

Pe lângă aceste rugăminţi, studentul povesteşte de moartea unui cunoscut în rândul comunităţii de români din Parisul de la acea vreme, aşa numitul Orlatan precum şi despre unele afaceri privind avutul: scoaterea la licitaţie a moşiei sau cumpărarea unei locuinţe a fratelui căruia îi este adresată scrisoarea.

Mişu nu uită să îi amintească pe fraţii săi precum şi rudele şi cunoscuţii salutându-i cerând mai multe veşti despre aceştia.

DOCUMENT DE EXPROPIERE

Documentul este datat în 1867 şi are un text rectificativ din 1879, un manuscris cu alfabet chirilic. Aici se prezintă detaliat modul de expropiere a pământului de la moşnenii Lăscoieni şi împroprietărire a unui număr de clăcaşi.

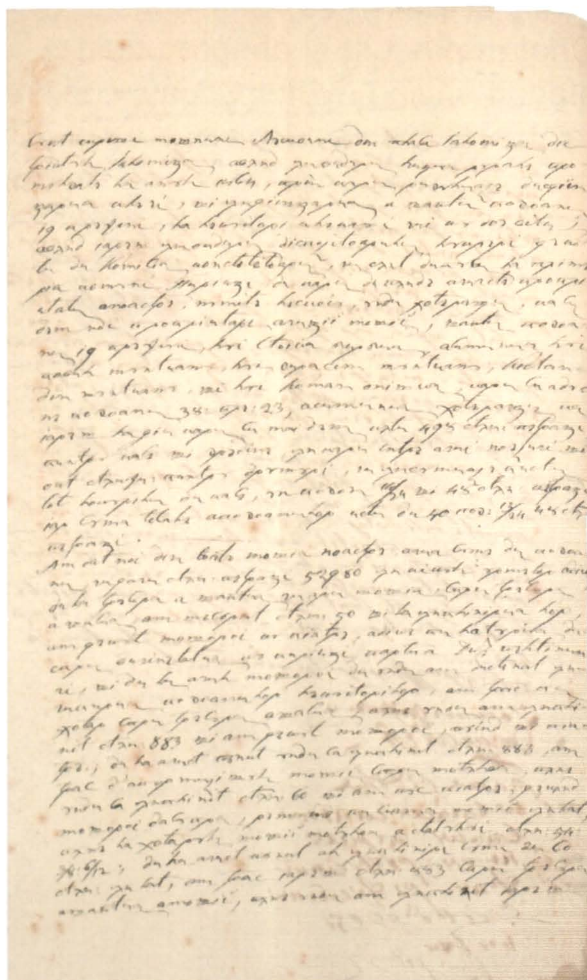
Această expropriere este realizată pe baza legii de împropietărire şi formare de noi plăşi din anul 1864. Aici se prezintă în clar numele clăcaşilor care vor primi atât lot pentru construirea locuinţei – casei, cât şi un anumit număr de stânjeni la câmp, pământ necesar pentru a asigura hrana. Exproprierea se face prin întărirea cu actul de faţă dar şi prin delimitarea cu „moşoroi"/ridicătură de pământ care delimita şi întărea proprietatea.

Ca un fapt interesant este că numele clăcaşilor se menţionează dar al moşnenilor nu este menţionat. Aceasta ne trimite la concluzia că moşnenii aveau pământul în devălmăşie la fel ca şi dreptul de proprietate, fiind o entitate colectivă, fără a fi amintiţi în persoană distinctă.

Actul de faţă este de altfel şi un act de confirmare a muncii efectuate de inginerul hotarnic, membru al Comisiei de constatare, privind împărţirea loturilor, delimitarea strictă de celelalte teritorii aflate în continuare în proprietatea moşnenilor sau/şi a vecinilor.

Pentru a înţelege vechea organizare a treburilor inginereşti vă prezint câteva fraze din documentul original transliterat şi adus la forma actuală de punctuaţie: *„având iarăşi în vedere dispozitoarele lucrări făcute de Comisia Constatatoare, şi sânt depuse la primăria comunei Perieţi, de care depinde această proprietate a noastră, numită Lăscoiu, unde se hotărăşte ca să dăm, noi proprietari aceştii moşii, şapte pogoane, 19 prăjini lui Stoica Berbec, asemenea lui Pavel Munteanu, lui Serafim Munteanu, Constandin Munteanu şi lui Coman Onişca, care se adună pogoane 38, prăjini 23.*

Asemenea hotărăşte că iarăşi la fiecare să mai dăm câte 498 stânjeni pătraţi, pentru casa care o vor ridica, în care intră acei nouăzeci şi opt stânjeni pentru drumuri, ce însemnează peste tot: locurile de casă, un pogon 14/24 şi 48 stânjeni pătraţi, iar suma totală a pogoanelor este de 40 pogoane 13/24 şi 48 stânjeni pătraţi." Se detaliază succint fiecare *trăsură*/linie existentă pe noua hartă a împroprietăririi, fiecare delimitare, cum arată aceasta precum şi vecinii existenţi în acea perioadă cu loturile nou înfiinţate.

Având în vedere actul şi importanţa sa ca mod de organizare a unei hărţi de tip cadastru, putem afirma că acest act are o mare importanţă, ajutându-ne pe noi cei de astăzi să înţelegem complexitatea unei munci inginereşti din vechime care nu avea la bază înregistrarea fotografică sau instrumentele dotate cu GPS din ziua de astăzi. Putem confirma că munca inginerului era foarte bine organizată în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

UN ACT ADIŢIONAL DIN 1873

Documentul este un act adiţional la un contract de vânzare-cumpărare încheiat între vânzătorul moşiei Cuţarideşti, din Plasa Balta districtul Ialomiţa şi cumpărătorul Ioan Poenaru-Bordea. Mai mult decât atât, acest act ţine loc şi de chitanţă de arvună/avans.

În acest act, scris cu alfabet latin, se stipuleaza suma primită de la cumpărător drept arvună şi anume 500 de galbeni. Tot aici aflăm că moşia, care avea câmp şi pădure, a fost vândută cu suma de 4200 de galbeni.

Actul mai are ca scop prezentarea condiţiilor în care se va preda moşia: stăpânirea moşiei după regulile şi organizarea de până acum, ridicarea lucrurilor personale ale fostului proprietar în 6 luni şi ocuparea unui spaţiu bine definit în tot acest timp, dreptul vânzăorului de a exploata pământul cultivat până la momentul recoltării, pădurea de pe această proprietate va fi exploatată conform condiţiilor din contractul de vânzare-cumpărare precum şi intrarea pe deplin în posesia moşiei a noului proprietar doar după ce va achita suma totală de 4200 de galbeni, după cum citim în document:

„să o stăpânească aşa precum am stăpânit-o până acum şi eu. (...)lucrurile mişcătoare/ mobile ce am în moşie sunt pe seama mea, care am a le ridica în termen de şase luni, fiind slobod a stărui/a sta în una din odăile moşii, iar grâul ce am semănat priveşte tot pe socoteala mea, fără a-i da dijmă, şi a-l treiera la aria moşii (...) pădurea ce are această proprietate, fiind vândută de mine prin contractul ce-l posedă cumpărătorul ei, să aibă domnul Poenaru a respecta contractul. Va intra domnul Poenarul în stăpânirea moşii, îndată după plata a toată suma, şi în urma adeveririi actului, de vânzare."

La anul 1873, cheltuielile de adeverire/confirmare a Contractului de Vânzare-Cumpărare se plăteau de către cumpărător.

"NOI ALEXANDRU DIMITRIE GHICA VOIEVOD" "CU MILA LUI DUMNEZEU DOMN ŞI STĂPÂNITOR A TOATĂ ŢARA ROMÂNEASCĂ"

Este începutul unui document datat la 15 octombrie 1840. A fost emis pentru confirmarea donaţiei ctitorului Petre Stoian-neguţător pentru: construirea Bisericii Sfinţii Voievozi din Bucureşti, uliţa Târgoviştei, 17 chilii pentru oamenii nevoiaşi, un puţ pentru apă, un zid înconjurător din piatră cu turn cu ceas aflat pe poartă şi a câtorva prăvălii.

Documentul a aparţinut familiei Stoianovici respectiv a tatălui doamnei Ileana Stoianovici – Ion Stoianovici. Ramura genealogică a lui Petre Stoian îşi va schimba numele pe parcursul istoriei din Stoian în Stoianovici. În anul 1944, la venirea ruşilor, documentul a fost furat de la ferma Perieţi, aceştia devastând-o. A fost găsit câteva zile mai târziu, în gară, pe jos, între nişte foi de rogojină şi readus familiei de către o fostă servitoare în casă. A ajuns în posesia muzeului prin donaţia doamnei Ileana Stoianovici, de altfel şi donatoarea Fermei Perieţi.

Este cu scris în alfabet chirilic şi impresionează şi prin dimensiunile sale: 83x58 cm. Suportul este format din două coli de pergament (piele) lipite şi prezintă orificii verticale pentru şnurul unui sigiliu care lipseşte. În urma cercetărilor am aflat că sigiliul de ceară era protejat de o bulă de argint. Şnurul de mătase şi bula de argint au dispărut atunci când documentul a fost furat. În partea superioară prezintă o stemă realizată prin iluminare – desen în peniţă cu tuş negru şi pictat. Stema este compusă dintr-un vultur cu o coroană aurită care ţine în cioc o cruce treflată. Pasărea este aşezată pe o tobă înaltă aurită cu şnururi şi membrana superioară argintate. De o parte şi de alta a vulturului, vedem diverse arme ofensive, din mai multe epoci, precum şi un sceptru. Mai observăm două drapele cu hampa terminată cu un vultur aurit cu o cruce în cioc, iar la stânga, un tui turcesc argintat şi un drapel tricolor cu vultur.

Pentru rândul de titlu, iniţială şi cuvintele „DOMNII MELE", „DOMNIA MEA" (şi derivatele) s-a folosit culoare cu aur în compoziţie.

Pe lângă frumuseţea literelor şi a iluminării stemei, ineditul acestuia constă în aportul de informaţii pe care îl aduce cu privire la istoria bisericii şi a locului.

Biserica amintită există şi astăzi pe acelaşi loc, cu acelaşi hram, în Bucureşti pe strada numită astăzi "strada Griviţei". Din informaţiile actuale, descoperim că la această locaţie s-a făcut cel puţin un şantier arheologic, posibil de salvare, descoperindu-se ruinele vechilor chilii. Lipsa altor informaţii lămuritoare a dus la concluzia că aceste chilii au fost construite de fapt pentru obştea unei mănăstiri.

Textul documentului ne dezvăluie faptul că donatorul a făcut chiliile pentru activitatea socială a unei biserici, nu a unei mănăstiri ,lăsând instrucţiuni clare asupra celor care se vor ocupa de bunul curs al desfăşurării donaţiilor şi activităţilor iniţiale.

КУ МIЛА ЛУI ДУМНЕЗЕУ ДОМН ШI СТЪПЪНIТОР А ТОАТЪ ЦАРА РОМЪНЕАСКЪ

[illegible] Д. СТОIАН ПЕТРЕ [illegible] ДОМНIА НЯ [illegible]

Iю [illegible]

IIлѣ [illegible]

IIIлѣ [illegible]

[illegible]

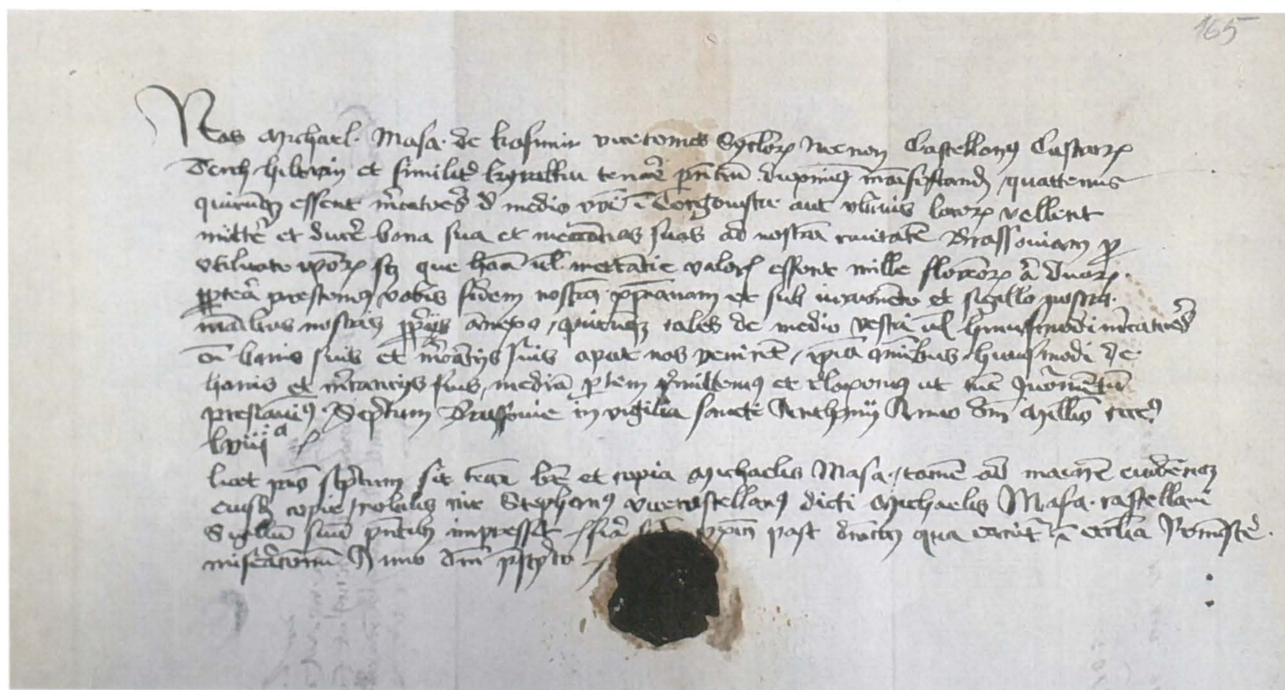
REDUCERE DE TAXĂ A VĂMII NEGUSTOREŞTI

Document datat 1458 este intrat de curând în patrimoniul Muzeului Naţional al Agriculturii. Negustorii care aveau acest act, beneficiau de o reducere a vămii pentru comerţ între Braşov şi Târgovişte.

Este semnat Mihail de Kasimir, Vicecomite al secuilor şi castelan de Bran, Hălchiu şi Piatra Craiului.

Actul este scris cu pană şi tuş negru pe hârtie cu filigran al fabricii de hârtie. Are un sigiliu aplicat, din ceară roşie. Un alt exemplar original există în cadrul Arhivelor României, filiala Braşov.
(informaţii furnizate de conf. univ. dr. Cosmin Popa-Gorjanu)

"Nos Michael Masa de Kasimir, vicecomes Syculorum necnon castellanus castrorum Terch, Heltwin et similiter Kyralku, tenore praesentium duximus manifestandum, quatenus quicumque essent mercatores de medio vestri in Tergouista aut ubivis locorum vellent mittere et ducere bona sua et mercanciar suas ad nostram civitatem Brassouiam pro utililate isporum scilicet quae bona vel mercanciae valoris essent mille florenorum aut dourum. Propterea praestemus vobis fidem nostram christianam et sub iuramento et sigillo nostro manibus nostris propriis anexo, quincumque tales de medio vestri vel huiusmodi mercatores cum bonis suis et mercanciis apud nor venirent, ipsis omnibus huiusmodi de bonis et mercanciis suis mediam partem remittimus et relaxamus, ut tunc iuramentum praestavimus. Scriptum Brasouiae in vigilia sancti Anthonii, anno domini millesimo CCCC0L VIII0 (1458).
Licet praesens scriptum sit tenor literae et copia Michaelis Masa tamen ad maiorem evidentiam eiusdem copiae, nobilis praesentibus impressit feria secunda proxima post dominicam qua canitur in ecclesia Reminiscere miserationum, ano domini praescripto. (februarie 27)"(transcriere preluată din Gustav et alii, Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen, Bucureşti, 1892, p.1; 2)

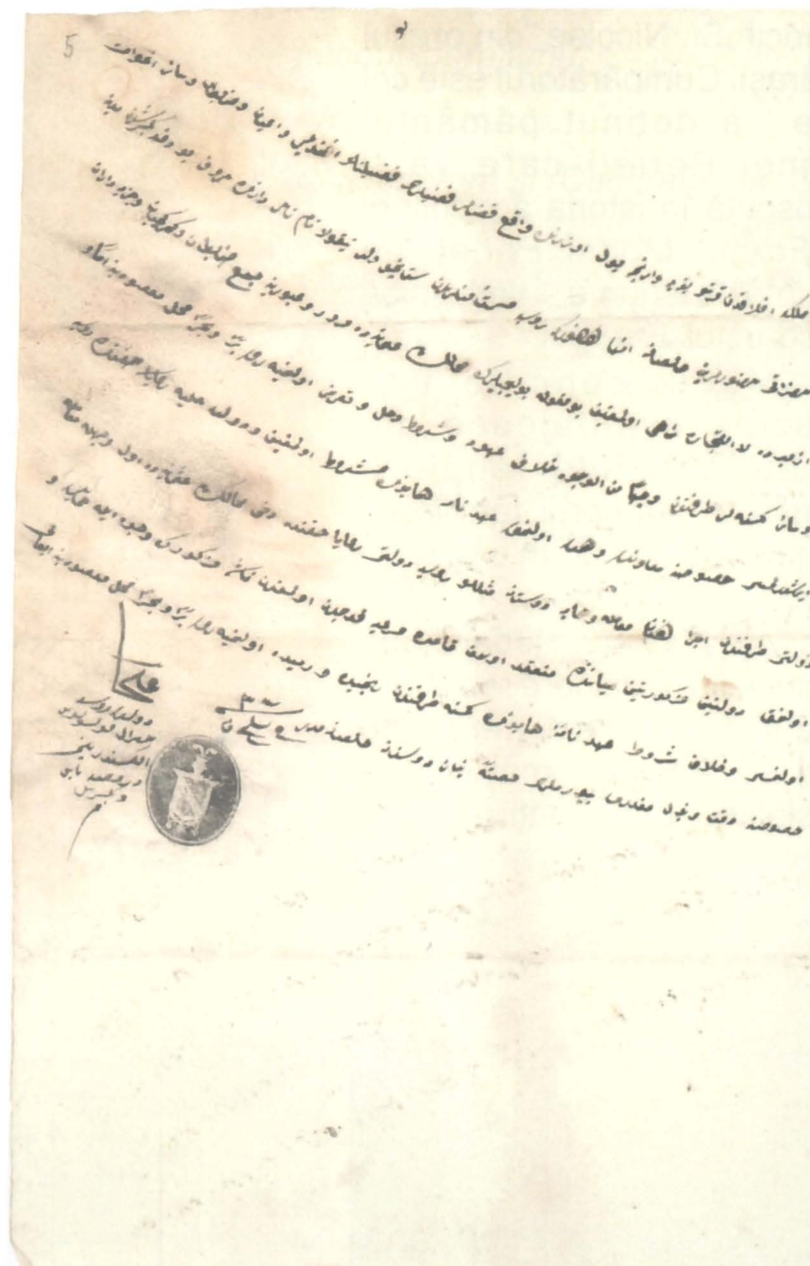

Document din patrimoniul Muzeului Naţional al Agriculturii, nr. inv. 5904/13937

DOCUMENT ÎN LIMBA TURCĂ

Documentul este scris în limba turco-osmană pe pergament. Este o circulară adresată autorităților otomane de pe malul opus al Ţării Româneşti, Bulgaria de astăzi, "Memleket-i Eflakdan karşı yakaya" pentru protecția unui supus rus pe nume Stanciu, fiul lui Nicolae "Stanco veled Nikola", un negustor "tacir", conform prevederilor capitulațiilor "'ahdname-i hümayun".
Semnătura din stânga jos este a consulului general al Rusiei la Iaşi şi Bucureşti, Aleksandr Pini.
Documentul este datat în ultima zi "selh" a lunii Ramazan, anul ottoman 1234, ce corespunde datei europene de 23 iulie 1819.
(informaţii: dr. Radu-Andrei Dipratu, cercetător: Istoria şi Diplomaţia Imperiului Otoman)

Stanciu este negustorul care făcea parte din Casa de Negustorie a lui Stoian Steneţi, din Bucureşti şi care înlesnea procurarea şi transportul mărfii din Varna (oraş din Bulgaria de azi) şi Ţarigrad (oraşul Istanbul de azi) spre Bucureşti.

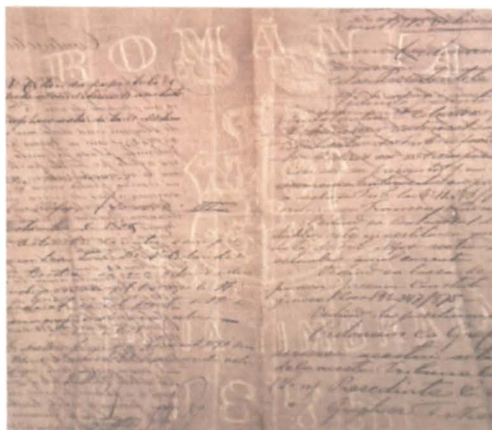
DECLARAŢIUNE

Acest act, semnat la 8 martie 1873, este de fapt un act de vânzare-cumpărare cu clauze, prin care fraţii Poenaru Bordea, garantează drepturile pentru un împrumut de 350 de galbeni austrieci prin vânzarea unor loturi intravilane oraşului Călăraşi, lui Iancu Poenaru Bordea. Se aminteşte că acest preţ de 350 de galbeni va acoperi: o datorie de 100 de napoleoni (monedă străină cu circulaţie largă în Ţările Române, secolul al XIX-lea) a vânzătorilor care o aveau la un oarecare C. Panazol; acoperă taxele de studii şi subzistenţă a unui al cincilea frate Mişu Poenaru Bordea, student la Paris care va fi dovedită cu acte doveditoare şi pentru plata unei taxe la Primăria Călăraşi. Locurile vândute aparţineau unui frate mai mare care îi întreţinea pe toţi. Cumpărătorul consimte că acest act este făcut în favoarea vânzătorilor şi că în decurs de un an, vânzătorii vor putea răscumpăra locurile vândute fără a plăti vreo dobândă. Actul este semnat atât de cumpărător, cât şi de vânzători.

Locurile vândute aparţin lui Grigore Poenaru Bordea care este unul din marii ctitori ai Bisericii „Sf. Nicolae“ din oraşul Călăraşi. Cumpărătorul este cel care a deţinut pământul Fermei Perieţi care va fi cunoscută în istoria agriculturii ca Ferma Model Perieţi de seminţe de legume şi flori, unică în sud-estul Europei.

Modul conciliant şi clauzele avantajoase ale actului prezintă legătura strânsă în interiorul familiei şi grija pentru membrii componenţi.

Atestarea prin judecătorie a actului are o valoare realistă şi justă şi o garanţie a vremii prin care se înţelege maturitatea legislativă a proprietăţii private.

MULŢUMIRE PENTRU RENUNŢAREA LA SALARIU ÎN FOLOSUL TEZAURULUI PUBLIC

Documentul semnat de Prim-Ministru Lascăr Catargi este adresat lui Ioan Poenaru Bordea pentru renunţarea la indemnizaţia salarială pe 6 luni pe anul 1865, în folosul bugetului de stat.

Într-o perioadă în care Principatele Unite Române se organizau ca o singură entitate statală, gestul este un sacrificiu pentru binele populaţiei. Documentul este o dovadă de respect faţă de stat şi finanţe.

„Bucureşti 31 august 1866

Ministerul Instrucţiunei Publice şi al Cultelor

Domnule!

Văzându-se din petiţiunea, înregistrată la nr. 1563, renunţarea ce faceţi salariului dumneavoastră pe şase luni cu începere de la 1 Iulie anul expirat. Subsemnatul vă mulţumeşte de această frumoasă iniţiativă luată în folosul Tezaurului Public.

Primiţi, domnule, încredinţarea deosebitei mele consideraţiuni.

Prim Ministru

Lascăr Catargiu“

Domnului I. G. Poienariu, Profesor de Desemn şi Caligrafie la Şcoala Comercială din Bucureşci.

ROMANIA

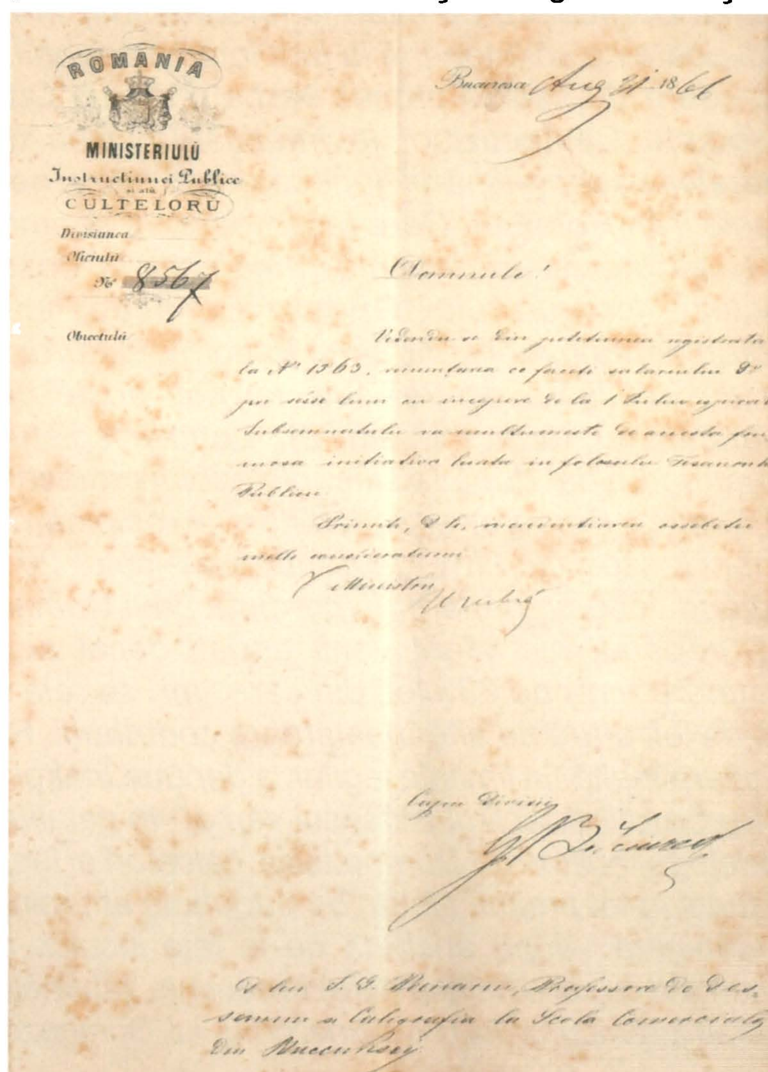
MINISTERIULŬ
Instructiunei Publice
si alŭ
CULTELORŬ

Divisiunea

Oficiulŭ

No 8567

Obiectulŭ

ROMANIA

MINISTERIULŬ
Instructiunei Publice
si alŭ
CULTELORŬ

Divisiunea

Oficiulŭ

No 8567

Obiectulŭ

Domnule!

Plângerea ca formă de act judecătoresc are o istorie lungă în spate. Actul aflat în patrimoniul muzeului este special prin formularea ciudată şi, pentru noi cei de astăzi, hilară. Amintind de scrierile marelui scriitor Ion Luca Caragiale, acest act a făcut parte din realitatea anului 1869 fiind scrisă de petent, un bărbat în „etate de 75 de ani", contra pârâtului Ion Poenaru Bordea care se pare a vândut nişte pământ din posesia petentului. Plângerea a fost înregistrată pe data de 12 septembrie 1869 la Tribunalul Ilfov. Pentru a vă delecta de ingeniosul mod de prezentare a faptelor voi reda documentul ad literam cât se poate de mult:

„Principatele Romane

Domnului Onorabilului Primpreşedinte al Înaltei Curţi de Casaţie

Subsemnatul, nenorocit, azi în etate de 75 de ani, sugrumat de nedreptate, ameninţat de viaţă, în cură de doctor, vin a vă anexa aici, prea plecat, ca apel întru totul moral, legal arbitrala copie a sentinţei Curţii de Apel Seria H nr. 141 din 30 iunie, primită sub dare de recipisă la 11 iulie, în urma spăimântătorului Ordin al onorabilului Ministru al Justiţiei nr. 480 din 4 iulie, recomandat, însoţit de protestul meu, către domnul Procuror General al Curţii de aici, Paciurea, fără încă nici un efect relativ, la revânzarea a 10 stânjeni locul noului ivit cumpărător, de Ion Poenarul Bordea vestitul legist ajutat în secret şi de puternicul socru al său, Mihail Stoeanovici falit expuşcăriaş. Că contrar sentinţei legilor de faţă şi chiar a pronunţărilor verbale a domnului Stimabil Primpreşedinte al Curţii, Triandafinide, omul lui Dumnezeu nemitarnic (incoruptibil) în faţa unuia din domnii membrii ai Curţii poate ca să intervină la faţa locului prigonit. Ce nu pot nega în detaliu şi prin taclir (dare de seamă/proces verbal), depus Curţii în articole, în lipsa domnului Preşedinte Cantacuzino, la înfăţişarea mică din acea zi de 30 iunie, ajunul generalei vacanţei părţii judecătoreşti, fapt nepomenit (nemaiîntâlnit) încă în ambele Ţări Române. Care taclir (dare de seamă/proces verbal) sacru cu dispreţ stă şi azi necitit în sentinţă, înnăbuşit în dosarul Curţii, ca respins. Şi după concluzia procurorului Grigore Bonache, inamic neîmpăcat, sugrumatorul drepturilor mele, obligându-mă împotriva tuturor legilor bune cu o amendă pentru o zi de înfăţişare de trei sute lei noi, peste cei două sute lei noi hotărâţi de Tribunalul cu tăria (cu sigiliu), contra legistului venerabilul Procuror Ioan Comăneanu, dat după falsificările acelui proiect de Iuda Ion Poenarul Bordea, ca fost Grefier, Procuror şi Judecător şi recipisa nr. 2205 din 15 septembrie, a lui Ganer Casseri din Ilfov, de depunere a celor 20 de lei taxa legiuită. Deşi săracul neavând voce, în genere, în credinţa unui Dumnezeu Mare după servicii de 40 în Stat, nepătat, nici sfanţ venit anual, decât singura pensiune de mijloc (de întreţinere n.n.) de 333 lei, din care mi se reia şi mie anual reţinere peste patru sute de lei, afară de alte înşelătoare contribuţii. Rămânând deci, la ziua norocită de înfăţişare înaltă, în limitele legilor, a depune Înaltei Curţi în numele Mării Sale Regele nostru Carol I şi taclirul/procesul verbal în detaliu cu falsificările făcute de către cei fărădelege, hulitori de Dumnezeire, călcători ai legilor de faţă. Dosarul chestiunii, pot mărturisi în tot timpul, alături de pagubele ameninţătoare peste patru sute lei, ce se vor constata după ancheta de la faţa locului, conform procedurilor codului civil, pronunţate cu voce întinsă (tare) în sentinţa tribunalului, în faţa lumii şi a celor delegaţi de venerabilul procuror în chestiune, omul lui Dumnezeu,

Ion Comăneanu, prin următoare concluzie întru apărarea a tot felul de influenţe umane şi de orbirea omului şi argintului în focul Gheenei.

Dar nu pot domnii Judecători, de sub Preşedenţie, şi puternicul Ion Lahovari Milardie, astăzi gonaci a drepturilor mele legale, a hotărâ direct soarta noastră prigonită, până ce, mai întâi, nu vor merge însuşi ca procuror, în limitele procedurii Codului civil, la faţa locului, cu membrii Complectului, inginerul hotarnic, la ziua prevestită, şi, în genere să facă mai întâi măsurătoare şi alegere a celor 10 stânjeni revânduţi după actul legalizat la 15 noiembrie anul 1868 nr. 498 azi călcat cu forţa infernă a celor 30 semnatari. Condiţiile din el expun precum se vor vedea fără de care măsură unde se poate dezvolta adevărul şi a se linişti cugetările celui în drept. Fapt cel mai sacru în societatea liber constituţională plăcută şi marii Dumnezeiri de care numai după Sfânta Scriptură se şi bucură. Amin."

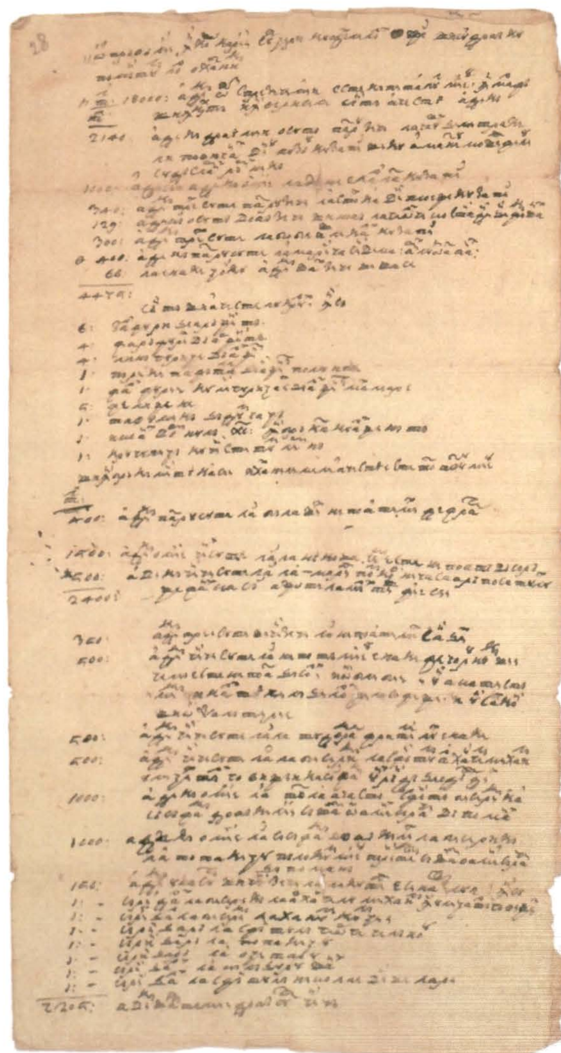
Dacă acestei plângeri i s-a dat curs sau nu, nu cunoaştem. Oricum ea a rămas în documentele vremii şi a intrat în posesia Muzeului Naţional al Agriculturii prin bunăvoinţa doamnei Ileana Stoianovici, succesoarea familiei de moşneni Poenaru Bordea.

Autorul acestui document se numeşte Dumitru Mangu, de profesie negustor din Bucureşti. Documentul în cauză este un manuscris în alfabet chirilic, pe două coli de hârtie confecţionate manual şi lipite între ele. Cuvântul desemnat pentru testament este „Diată".

Documentul, prin organizarea conţinutului, poate fi un bun exemplu în modul în care erau redactate testamentele în perioada de început a secolului XIX. Fără a folosi o frază de început, se observă prezentarea averii imobile şi mobile lăsate spre moştenire: aici a unei prăvălii cu odăi jos şi la etaj; a unui capital investit în marfă; o listă cuprinzând lucruri de uz gospodăresc „6 zarfuri/suport pahare ceai), 4 farfurii, 4 linguriţe de argintă, o icoană (...) îmbrăcată în argintă(...)" şi „îmbrăcămintea casei şi hainele mele" „acestea este tot aurul meu". Urmează o listă cu datornici şi sumele acordate acestora cu menţiunea ca clironomul/moştenitorul cu rolul de aducere la îndeplinire a cererilor testamentare să recupereze datoriile. Se văd notate apoi sumele de galbeni lăsate moştenire la diferite rude sau instituţii, cu specificaţie precisă: „500: adică cinci sute las Mariei polovniceasa/soţie de colonel" „să-i ajute la măritiş fiicei sale". În ultimă instanţă conţine o sumă de galbeni lăsaţi unei oarecare Elena Vălui ca să plătească „Sărindare" la diferite biserici din Bucureşti: „Arhanghelul Mihail din uliţa Târgoviştii"; la „Hanul Colţii"; la „Sf. Gheorghe cel Nou"; la „Oţetari" la „Căldăruşani" şi la „Sf. Nicolae din Şelari".

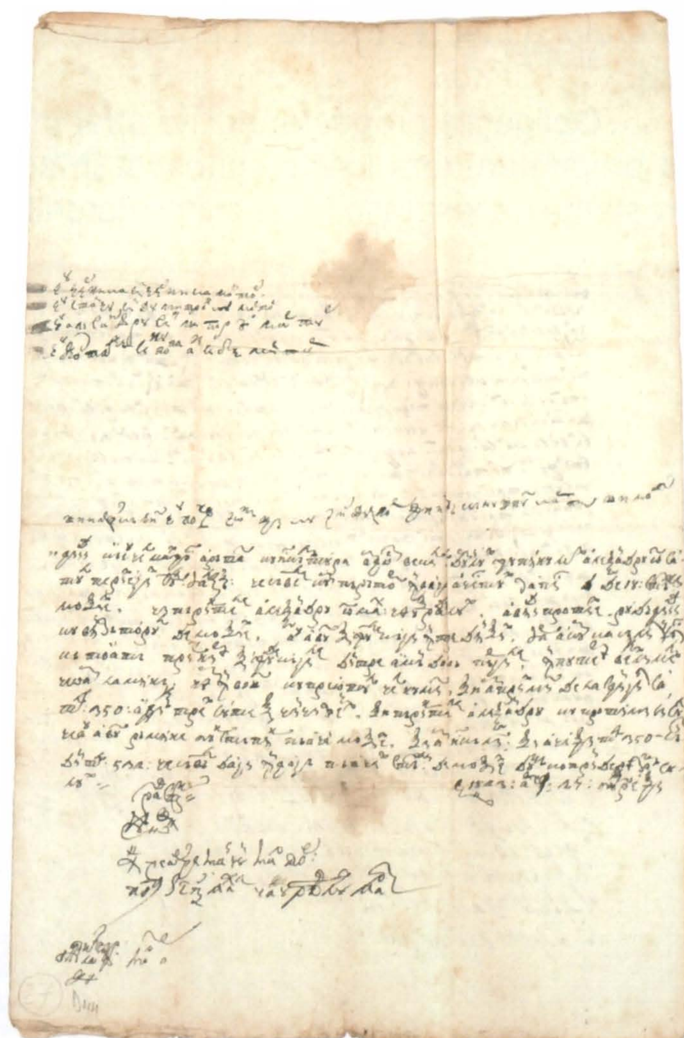
În încheiere autorul foloseşte o formulă tipică testamentelor/diatelor secolului al XIX-lea: reîntărirea numirii clironomului „prăvălia şi celelalte câte se arată într-această diată că este capitalul meu şi avutul meu, (...) orânduiesc a se da, rămâne întru desăvârşita stăpânire a lui Tudorache Sin Stoica, (...) pe care îl las desăvârşit Clironom"; binecuvântarea de a duce la îndeplinire cele lăsate cu limbă de moarte; confirmarea autenticităţii şi că a scris în deplinătatea facultăţilor mintale „cu dreptate şi cu mintea mea întreagă am orânduit, limba a grăit, şi cu însuşi iscălitura mea şi a condeiului meu o am întărită" şi formularea blestemului asupra celor care care vor încerca să "strice această diată a mea" care aici se prezintă astfel: "să aibă a da seama înaintea Dreptului şi Nefăţarnicului Judecător, Domnului nostru Iisus Hristos Dumnezeu Cel adevărat". Această diată este a mea, celui mai în jos iscălită (n.n. Dumitru Mangu), scrisă de scriitori după voinţa şi învăţătura mea." „1827 fevbruarie 16"

VÂNZAREA UNOR TERENURI ÎN DEVĂLMĂŞIE

Sistemul de proprietate în „devălmăşie" implica un număr de mici proprietari de pământ care foloseau terenurile fără o delimitare clară. Funcţiona ca un tip de asociaţie mai rudimentar. Este des întâlnit atât în perioada evului mediu, cât şi pe perioada epocii moderne. De obicei moşnenii-boieri care erau scutiţi de anumite taxe şi care nu deţineau foarte mult pământ-foloseau acest tip de organizare funciară. Sistemul de cartografiere a micilor parcele se făcea tot împreună, unindu-se şi plătind un hotarnic pentru a le organiza un plan al terenurilor. Specific acestui tip de proprietate era legea pământului sau cutuma, legea nescrisă. Aici predomina respectul pentru cuvânt şi se foloseau blesteme cu texte specifice, pe lângă vorbele martorilor bine stabiliţi de dinainte. La vânzarea unui astfel de teren, de obicei o parte din acesta, mai precis a unuia dintre proprietari, se chemau martori şi ceilalţi proprietari-moşneni la zile dinainte stabilite şi în locuri cunoscute-de obicei Biserica era locul ştiut şi respectat. Astfel, se întrebau dacă au vreo obiecţiune cu privire la vânzarea bucăţii de teren. Omiterea acestor etape anula actul de vânzare.

Actul este un manuscris în limba română cu alfabet chirilic. Acest document se referă la vânzarea unor stânjeni, mai exact 18, aşa numitului jupân Alexandru Chiriac şi care aparţineau lui Popa Matei şi fiilor săi. Ca acţiuni premergătoare semnării actului de vânzare s-a recurs la chemarea la locul ştiut de întrunire-în acest caz Biserica Sf. Adormire a Maicii Domnului şi aşteptarea unor obiecţiuni timp de 35 de zile prin şederea în sat. După acest timp, în lipsa unor contestaţii, terenul a putut fi vândut.

În act se mai stipulează delimitarea acestor stânjeni şi faptul că aceştia sunt ai vânzătorului din neam în neam – „din cin până în cin". Mai mult decât atât, actul întăreşte voinţa fiilor vânzătorului, moştenitori de drept ai terenului, de a vinde acea bucată, „moşiile din câmp şi din pădure". Astfel, „dumnealui jupân Alexandru să o stăpânească atât dumnealui, precum şi feciorii, nepoţii, strănepoţii cum îi va orândui Dumnezeu şi îi va dărui până în veci nesupărat de nimeni, fiindcă am vândut de a mea bună voie nesilit de nimeni şi cu ştirea tuturor rudelor şi tovarăşilor de moşie. Şi spre mai bună încredinţare am iscălit cu mâna mea, asemenea şi feciorii mei s-au iscălit singuri...". Actul este semnat 13 iunie 1819.

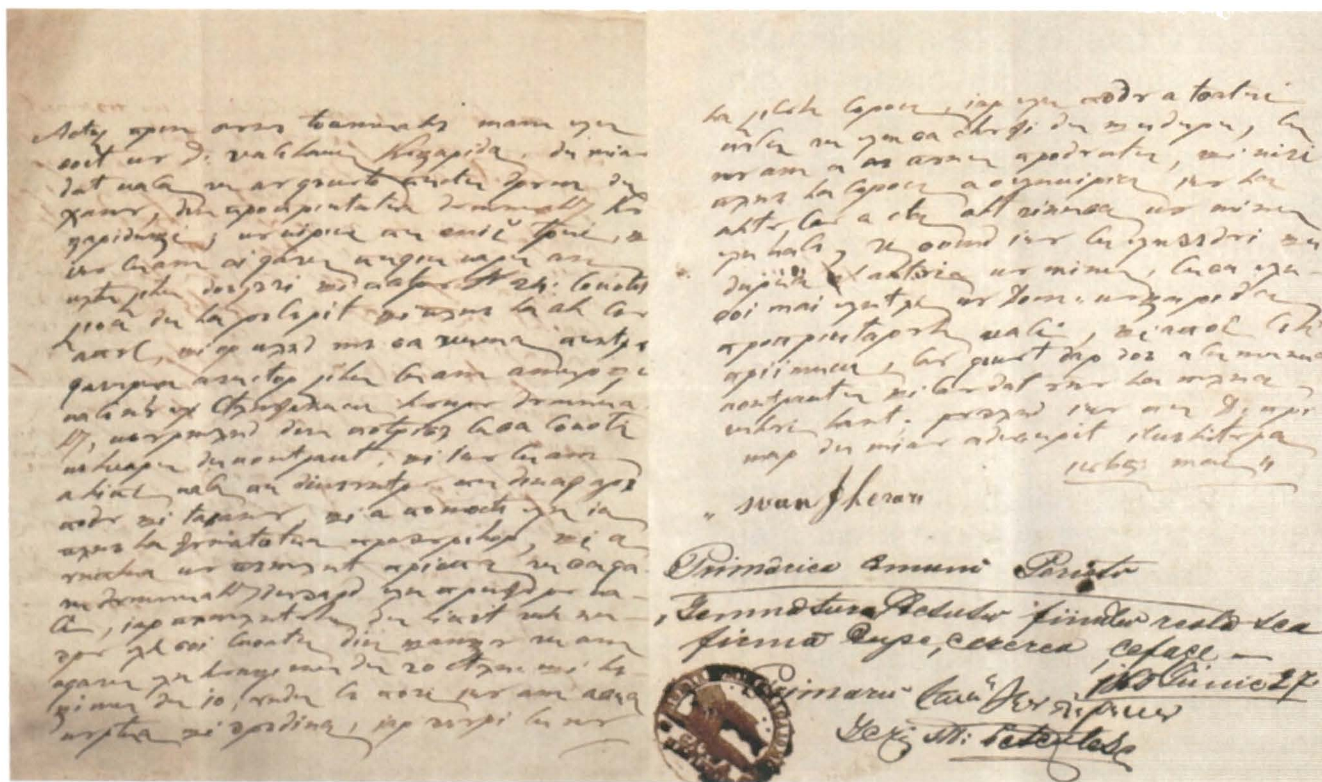
În anul 2019, acest document a împlinit venerabila vârstă de 200 de ani.

CONTRACT DE ÎNCHIRIERE DIN 1865

Documentul este în alfabet chirilic, scris de către Ioan Herar /Fierar care „prin bună tocmeală „ s-a „învoit" cu Domnul Vasilache Cuţarida - boier deţinător de pământ în zona Perieţi – Slobozia la închirierea unei case. Casa se afla „peste drum de hanul din proprietatea dumnealui Cuţarideşti" şi a fost închiriată pe o perioadă de trei ani. În acest timp chiriaşul se angaja către proprietar la anumite obligaţii care astăzi par bizare: „eu (chiriaşul) să am a-i face pe fiecare an câte doăzeci şi patru de zile" „să am a lipi casa pe dinăuntru pe dinafară, podul şi tavanul, şi a pămâsti (a umple cu pământ) în ea până la jumătatea pragurilor, şi a umple cu pământ prispa, ce o vor face dumnealor, de gardul dimprejurul casei, iar pământul de lipit cel negru îl voi scoate din şanţul ce am a face unde să pot eu a avea curtea şi grădina, iar găuri să nu fac pe loc" „ să dau cu pământ galben rămânând gata numai de spoit (văruit)" „la împlinirea sorocului de trei ani, socotiţi de la aprilie 1865 şi până la 23 aprilie 1868, să am a lăsa casa curată, lipită pe dinăuntru şi pe dinafară, în faţă spoită curat" cu „toate geamurile în fiinţă, şi fiarele şi adică clanţele, şi două verigi la uşi, uşa la pod cu balamale şi sobă cu vatra de cărămidă, toate bune, ca o casă nouă ce mi-au dat mie de a mă muta în ea" iar „pe podul a toată casa ce îmi va sluji de şedere, să nu am a pune producte (produse)."

O altă regulă importantă era aceea de a nu „o închiria eu la altu, sau a sta alt cineva cu mine în casă, ci voind eu să îngădui şederea şi altuia cu mine, se va învoi mai întâi cu Domnul Cuţarida proprietarul casei". Spunând acestea, se mai menţionează că acest contract a fost semnat în două exemplare, iar semnătura fierarului a fost „adeverită" (certificată) de primarul comunei Perieţi, în anul 1865, 4 mai.

Obligaţiile proprietarului nu apar în acest document. Lipsa lor defineşte faptul că proprietarul era foarte cunoscut în acea zonă având prin puterea numelui său prestanţa necesară în îndeplinirea datoriilor sale în contractul de faţă.

„CONTRACTUL“

„Astăzi prin bună învoială cu domnul Toma Mocanu ce îi zice Iuga, am dat în tăiere pădurea mea ce o am pe moşia mea numită Cuţarideşti, în plasa Ialomiţa, judeţul Ialomiţa, în termen de doi ani, cu preţul de una sută şaptezeci de galbeni”. Este începutul unui contract de închiriere mai special, închirierea unei părţi de pădure care urma a fi tăiată în anumite condiţii.

Contractul de închiriere este structurat conform tipului de contracte valabil anului 1870: pe propria răspundere, obiectul închirierii, locaţie, obligaţii, termen, preţ, număr exemplare.

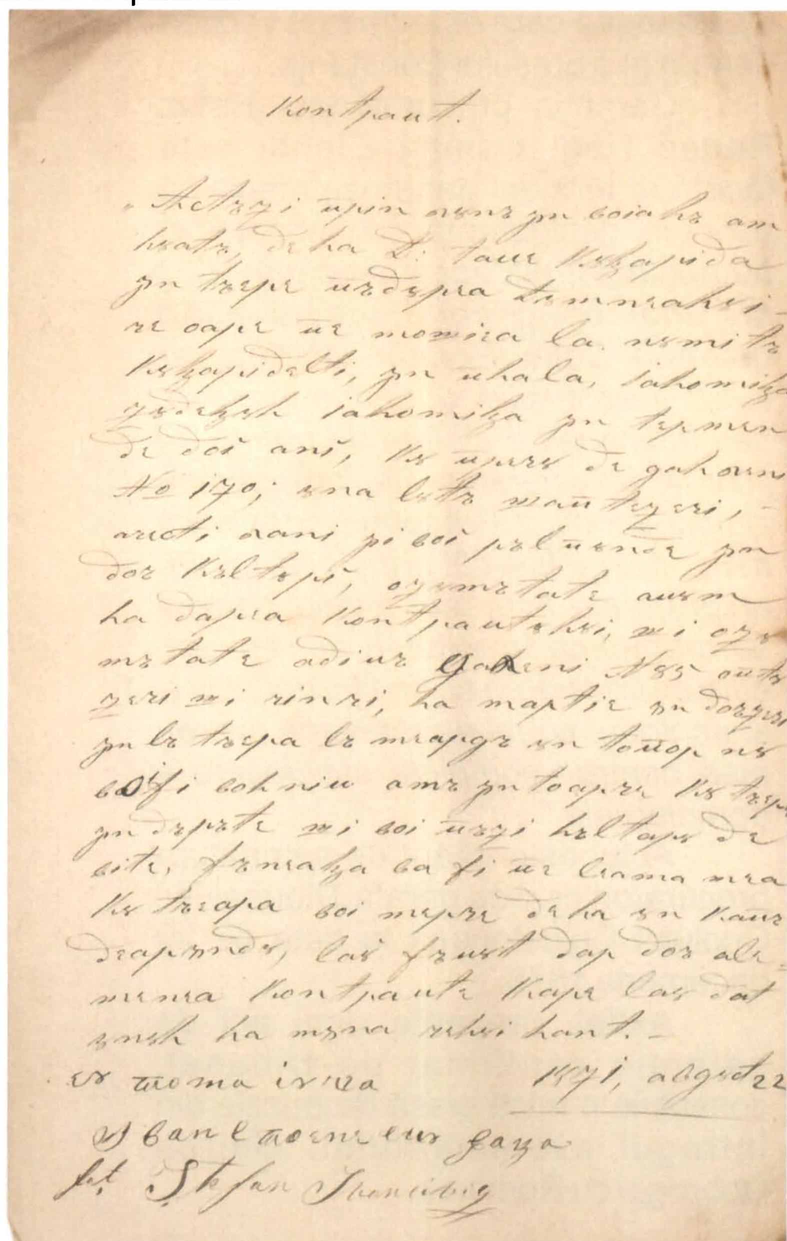
Toma Mocanu, contractantul, se obligă să plătească închirierea „în două costuri (două rate) o jumătate acum la darea Contractului şi 85 de galbeni (optzeci şi cinci), la 20 martie”. Contractantul are nişte obligaţii stricte privind această tăiere care ajută la refacerea pădurii - astăzi putem numi o tăiere sustenabilă în sistem ecologic: “tăierea să meargă un topor”- adică doar pe un rând; “Nu va fi potrivnic a se întoarce cu tăierea îndărăt şi va păzi lăstarul de vite”; “cu tăierea va merge de la un capăt, de-a rândul şi să nu taie din toate părţile”, “îi va da lăstaru, în primire, pădurarului” - o protecţie a viitorului, respectiv al puietului copacilor.

Un fapt interesant este că se stipulează şi drumul de acces, o confirmare sau, de ce nu, un bilet de liberă trecere: “La pădure va merge pe drumul pe Ochiul Boului, la crivaie”.

Tot pe foaia contractului sunt înscrisuri postum semnării documentului: reînnoirea contractului cu termenul de încă 4 luni şi faptul că, între timp, s-a schimbat vechiul proprietar, Tache Cuţarida, care a predat pădurea noului proprietar Ion Poenaru - Bordea.

Astfel de intervenţii pe marginea unui contract nu era un lucru ieşit din comun şi se practica la nivel de regiune.

Documentul de faţă este un manuscris în limba română, cu înscris chirilic. Acesta ne ajută la identificarea locurilor şi vechilor denumiri ale locurilor şi localităţilor din zona Ialomiţa de astăzi şi la identificarea sistemului de închiriere şi a condiţiilor din cuprinsul său.

Documentul special care ne relatează istoria este un act de garanţie de la sfârşitul secolului al XIX-lea. Prin acest act se garanta cu întreaga avere mobilă şi imobilă, o proprietate cu actele aferente în “mahalaua Fanar” din oraşul Constanţa de astăzi.

“Subsemnatul Hafuz Regep Hagi Osman Efendi domiciliat în oraşul Chüstengea mă oblig prin prezentul act ca în termen de două luni de zile (începând) de azi să predau în mâinile doamnei Sofia P. Bordea sau a reprezentantului ei legal, actele vechi de proprietate ale imobilului doamnei Hagi Safia, situat în oraşul Chüstengea, mahalaua Fanar, pe care imobil i l-am vândut în calitate de procurator.”

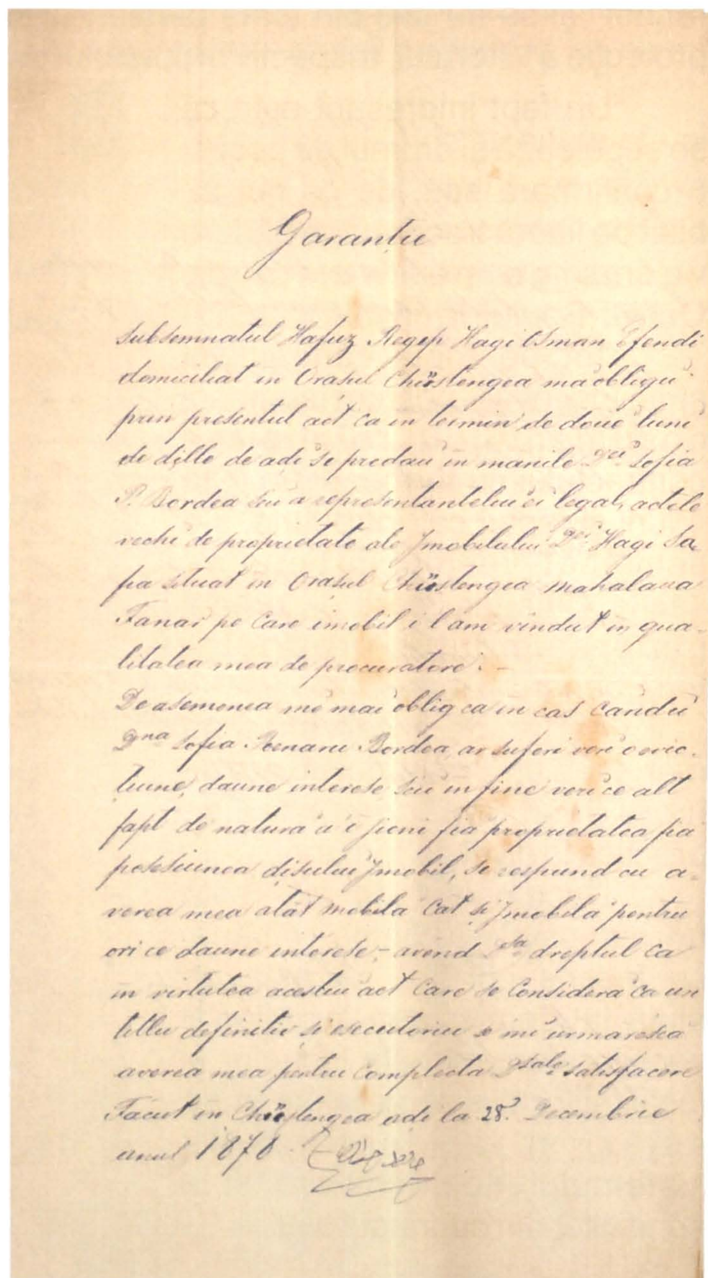
Acest act de garanţie, datat în 28 decembrie 1878 este o mărturie indirectă a retragerii aparatului de stat şi a populaţiei otomane din noul teritoriu anexat Principatului României: Dobrogea. Teritoriul a ajuns în posesia Principatului României prin încheierea Congresului de la Berlin (13 iunie – 13 iulie 1878) şi ca rezultat al încheierii războiului ruso-turc (1877-1878).

În documentul de faţă se vorbeste de localitatea numită Chűstengea care este de fapt vechea denumire a oraşului Constanţa.

Garanţia procuratorului Hafuz Regep Hagi Osman Efendi este făcută în termeni generoşi, meniţi să acopere nesiguranţa schimbărilor şi frământărilor din acea perioadă: “*(...) mă mai oblig ca în cazul când doamna Sofia Poenar Bordea, ar suferi vreo evicţiune, daune interese, sau în fine orice alt fapt de natură a-i jicni fie proprietatea fie posesiunea zisului imobil, să răspund cu averea mea, atât mobilă cât şi imobilă, pentru orice daune interese, având domnia sa dreptul ca în virtutea acestui act, care se consideră ca un titlu definitiv şi executoriu, să-mi urmărească averea mea pentru completa satisfacere a domniei sale.*”

Actul este întărit de semnătura procuratorilor şi de parafa Tribunalului Ocolului Chiustengea la data de 29 decembrie 1878.

Astfel, prezenţa unui act de garanţie confirmat de tribunal, constituie o mică piesă de puzzle din întregul evenimentului: Unirea Dobrogei cu România.

Garanție

Subsemnatul Hafuz Regep Hagi Osman Efendi domiciliat în Orașul Chiustengea mă oblig prin prezentul act ca în termen de două luni de zile de azi se predau în mânile Dnei Sofia P. Bordea sau a reprezentantelui ei legal, actele vechi de proprietate ale Imobilului Dnei Hagi Safia situat în Orașul Chiustengea mahalaua Fanar pe care imobil i l-am vândut în qualitatea mea de procuratore.

Deasemenea mă mai oblig ca în cas când Dna Sofia Poenaru Bordea ar suferi vre o evicțiune, daune interese sau în fine vre-ce alt fapt de natura a-i jicni fie proprietatea fie posesiunea zisului Imobil, se respund cu averea mea atât mobila cât și Imobila pentru ori ce daune interese, având Dsa dreptul ca în virtutea acestui act care se considera ca un titlu definitiv și executoriu se mi urmărească averea mea pentru completa Dsale satisfacere.

Făcut în Chiustengea azi la 28 Decembrie anul 1878

www.muzeulagriculturii.ro
920031, Slobozia, B-dul Matei Basarab, nr. 10,
jud. Ialomiţa
tel./fax: 0243-231991, tel.: 0243-230184
e-mail: mna_slobozia@yahoo.com

